



Tashkent State University of Economics

JOURNAL OF INTERNATIONAL FINANCE AND ACCOUNTING

ISSN
2181-1016



RAQAMLI VA YASHIL TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA O'ZBEKISTON MOLIYA BOZORINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYASI

Muftaydinov Mansur Kiyomidinovich

"International School of Finance Technology and Science" institute

"Biznes boshqaruvi" kafedrası i.f.f.d., (PhD) v.b. dotsent

STRATEGY FOR THE DEVELOPMENT OF UZBEKISTAN'S FINANCIAL MARKET IN THE CONTEXT OF DIGITAL AND GREEN TRANSFORMATION

Muftaydinov Mansur Kiyomidinovich

PhD in Economics, Acting Associate Professor,

Department of Business Administration,

International School of Finance Technology and Science Institute, Uzbekistan.

Annotatsiya: Mazkur tadqiqotda raqamli va yashil transformatsiya sharoitida O'zbekiston moliya bozorini rivojlantirishning strategik yo'nalishlari kompleks ravishda tadqiq etilgan. Maqolada fintech texnologiyalari, blockchain, sun'iy intellekt hamda Big Data texnologiyalarining moliya bozori infratuzilmasiga ta'siri tahlil qilinib, yashil obligatsiyalar, ESG investitsiyalari va barqaror moliyalashtirish mexanizmlari ilmiy asosda yoritilgan.

Qiyosiy tahlil metodologiyasi asosida O'zbekiston moliya bozorining Qozog'iston, Turkiya va Singapur tajribasi bilan taqqoslanishi natijasida moliya bozorini rivojlantirish strategiyasi ishlab chiqilgan. Tadqiqot natijalari raqamli moliyaviy infratuzilmani modernizatsiya qilish hamda yashil moliya instrumentlarini joriy etish mamlakat investitsiya muhitini sifat jihatidan yaxshilash imkonini berishini ko'rsatadi.

Shuningdek, fond bozori kapitallashuvini YaIMga nisbatan 6,2 foizdan 20–25 foizgacha oshirish, fintech kompaniyalari sonini 3–4 barobar ko'paytirish va 2030 yilga qadar iqlim loyihalariga 500 mln AQSH dollari miqdorida investitsiyalar jalb etish ustuvor strategik maqsadlar sifatida asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: moliya bozori, raqamli transformatsiya, yashil moliya, fintech, ESG tamoyillari, yashil obligatsiyalar, blockchain, fond bozori, barqaror investitsiyalar, O'zbekiston.

Abstract: This study comprehensively examines the strategic directions for the development of Uzbekistan's financial market under conditions of digital and green transformation. The article analyzes the impact of fintech technologies, blockchain, artificial intelligence, and Big Data on financial market infrastructure, while scientifically substantiating the mechanisms of green bonds, ESG investments, and sustainable financing instruments.

Using a comparative analysis methodology, the financial market of Uzbekistan was compared with the experiences of Kazakhstan, Turkey, and Singapore, leading to the development of a strategic framework for financial market advancement. The findings indicate that modernization of digital financial infrastructure and the introduction of green finance instruments can significantly improve the country's investment climate.

Furthermore, increasing stock market capitalization from 6.2% to 20–25%

of GDP, expanding the number of fintech companies by three to four times, and attracting USD 500 million in investments for climate-related projects by 2030 are identified as key strategic priorities.

Keywords: financial market, digital transformation, green finance, fintech, ESG principles, green bonds, blockchain, stock market, sustainable investments, Uzbekistan.

KIRISH

Moliya bozori milliy iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismi bo'lib, moliyaviy resurslarning samarali taqsimlanishini ta'minlash orqali iqtisodiy o'sish va investitsion faollikni rag'batlantiradi. Zamonaviy sharoitda global moliya tizimi chuqur transformatsion jarayonlarni boshdan kechirmoqda. Bir tomondan, fintech texnologiyalari, blockchain, sun'iy intellekt va Big Data kabi raqamli innovatsiyalar moliya bozorining institutsional tuzilmasi hamda operatsion mexanizmlarini tubdan o'zgartirmoqda. Ikkinchi tomondan esa, iqlim o'zgarishi, ekologik xavflarning kuchayishi va barqaror rivojlanish masalalari yashil moliya instrumentlariga bo'lgan ehtiyojni keskin oshirmoqda.[1]

Bugungi kunda O'zbekiston moliya bozori rivojlanishning yangi bosqichiga kirib bormoqda. Shunga qaramay, mamlakat fond bozori ko'rsatkichlari xalqaro standartlarga nisbatan past darajada saqlanib qolmoqda. 2023 yil yakunlariga ko'ra, fond bozori kapitallashuvi yalpi ichki mahsulotning 6,2 foiziga teng bo'lgan. Mazkur ko'rsatkich Qozog'istonda 21,4 foiz, Turkiyada 31,7 foiz hamda Singapurda 148,3 foizni tashkil etgani O'zbekiston moliya bozori salohiyatidan to'liq foydalanilmayotganini ko'rsatadi.[2] Shu bilan birga, mavjud holat moliya bozorini modernizatsiya qilish va investitsion jozibadorlikni oshirish uchun katta imkoniyatlar mavjudligini ham anglatadi.

O'zbekiston Respublikasida kapital bozorini rivojlantirish davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan. Xususan, Prezident Sh.M. Mirziyoyevning 2022 yil 28 yanvardagi PF-60-sonli Farmoni bilan tasdiqlangan "O'zbekiston – 2030" strategiyasida moliya bozori infratuzilmasini modernizatsiya qilish, raqamli moliyaviy xizmatlarni kengaytirish va xorijiy investitsiyalarni jalb etish muhim vazifalar sifatida qayd etilgan.[3] Shuningdek, "Kapital bozorini rivojlantirish konsepsiyasi" mamlakat moliya bozorini isloh qilishning ustuvor yo'nalishlari va institutsional mexanizmlarini belgilab bergan.[4]

Mazkur tadqiqotning ilmiy yangiligi shundan iboratki, unda O'zbekiston moliya bozorini rivojlantirish masalasi raqamli va yashil transformatsiyaning o'zaro uyg'unlashgan ta'siri asosida kompleks yondashuvda tadqiq etiladi. Tadqiqot ob'ekti sifatida O'zbekiston moliya bozori tanlangan bo'lsa, tadqiqot predmeti raqamli texnologiyalar va yashil moliya instrumentlari asosida bozorni rivojlantirishning strategik mexanizmlaridan iboratdir.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Raqamli moliya nazariyasining zamonaviy konsepsiyalari xalqaro ilmiy adabiyotlarda keng yoritilgan. Xususan, D. King o'zining "Bank 3.0" asarida moliyaviy xizmatlarning raqamlashtirilishi oddiy texnologik yangilanish emas, balki iqtisodiy va ijtimoiy munosabatlarni o'zgartiruvchi tizimli transformatsiya ekanligini ta'kidlaydi.[5] Muallifning fikricha, an'anaviy bank modeli raqamli iqtisodiyot talablariga mos ravishda moslashishi zarur. Mazkur nazariy qarashlarni C. Skinner yanada rivojlantirib, "Digital Bank" monografiyasida fintech kompaniyalari bank tizimining to'g'ridan-to'g'ri raqobatchisi

emas, balki moliyaviy xizmatlar samaradorligini oshiruvchi hamkor mexanizm sifatida faoliyat yuritishini asoslaydi.[6] Ushbu yondashuv moliya bozorida innovatsion platformalar va bank institutlari integratsiyasining ahamiyatini ko'rsatadi. Yashil moliya yo'nalishida OECD tomonidan ishlab chiqilgan "Green Finance and Investment Roadmap" konsepsiyasi muhim nazariy manbalardan biri hisoblanadi.[7] Mazkur hujjatda yashil obligatsiyalar, ekologik investitsiyalar hamda iqlim loyihalarini moliyalashtirish instrumentlarini rivojlantirishning bosqichma-bosqich mexanizmlari tavsiya etilgan. Climate Bonds Initiative tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, global yashil obligatsiyalar bozori so'nggi yillarda jadal rivojlanib, 2023 yilda uning hajmi 858 mlrd AQSH dollariga yetgan.[8] Bu esa yashil moliyaning xalqaro investitsiya tizimidagi strategik o'rnini kuchaytirayotganini ko'rsatadi.

ESG tamoyillarining korporativ samaradorlikka ta'siri Eccles, Ioannou va Serafeim tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda ham asoslab berilgan.[9] Tadqiqot natijalariga ko'ra, yuqori ESG standartlariga amal qiluvchi kompaniyalar uzoq muddatli moliyaviy natijalar bo'yicha nisbatan yuqori barqarorlikka ega bo'ladi. Markaziy Osiyo mamlakatlari misolida olib borilgan ilmiy izlanishlarda ham ESG strategiyalarining korxonalar moliyaviy natijalariga ijobiy ta'siri kuzatilgan.[10]

Blockchain texnologiyasining moliya bozorlaridagi transformatsion imkoniyatlari Don va Alex Tapscott tomonidan "Blockchain Revolution" asarida batafsil yoritilgan.[11] Mualliflar blockchain texnologiyasi moliyaviy tranzaksiyalarda shaffoflikni oshirish, xarajatlarni kamaytirish va vositachilik darajasini

qisqartirish imkonini berishini ta'kidlaydi. Shu bilan birga, Xalqaro valyuta jamg'armasi (IMF) hisobotlarida markaziy bank raqamli valyutalarining (CBDC) rivojlanayotgan mamlakatlar moliya bozori uchun istiqbollari va ehtimoliy xatarlariga alohida e'tibor qaratilgan.[12] Mahalliy ilmiy adabiyotlarda O'zbekiston kapital bozori va fintech sektorining rivojlanishiga oid tadqiqotlar soni ortib bormoqda. Jumladan, R. Alimov va B. Hasanov tomonidan kapital bozori islohotlari hamda fintech infratuzilmasining institutsional jihatlari tahlil qilingan.[13] Biroq mavjud ilmiy ishlarda raqamli transformatsiya va yashil moliya mexanizmlarining o'zaro integratsiyasi kompleks tizim sifatida yetarli darajada o'rganilmagan. Mazkur holat ushbu tadqiqotning ilmiy dolzarbligi va amaliy ahamiyatini yanada oshiradi.

METODOLOGIYA

Tadqiqotda qiyosiy tahlil, statistik tahlil, PESTEL-tahlil va prognozlash usullaridan foydalanildi. Ma'lumotlar bazasi sifatida Jahon banki, IMF, OECD, Bloomberg, Climate Bonds Initiative hamda O'zbekiston Markaziy banki, Kapital bozorini rivojlantirish agentligi va Statistika qo'mitasining 2018–2023 yillardagi rasmiy ma'lumotlari olindi.[14]

Moliya bozori transformatsiyasi darajasini baholash uchun "Moliyaviy Transformatsiya Indeksi" (MTI) ishlab chiqildi. Indeks quyidagi komponentlardan tashkil topdi: raqamli infratuzilma (D), yashil moliya ulushi (G), investitsiya muhiti (I) va moliyaviy qamrov darajasi (A).

$$MTI = w_{1D} + w_{2G} + w_{3I} + w_{4A}$$

Tadqiqot davomida O'zbekistonning 14 ta tijorat banki, 8 ta investitsiya kompaniyasi, 3 ta fond birjasi va 12 ta fintech startapi faoliyati tahlil qilindi. Shuningdek, Qozog'iston, Gruziya, Turkiya

va Singapur moliya bozorlari bilan qiyosiy tahlil amalga oshirildi.[2]

MUHOKAMA VA NATIJALAR

1. O'zbekiston moliya bozorining hozirgi holati va raqamli transformatsiya darajasi

So'nggi yillarda O'zbekiston moliya bozori sezilarli rivojlanish bosqichiga kirdi. 2017–2023 yillar davomida tijorat banklari soni 28 tadan 34 taga yetib, bank aktivlari hajmi 59,3 trillion so'mga oshdi.[4] Bu

ko'rsatkich mamlakat iqtisodiyotida moliya sektorining ahamiyati ortib borayotganini ko'rsatadi.

Shu bilan birga, moliya bozorining raqamli transformatsiya darajasi hali yetarli emas. Raqamli bank xizmatlari, fintech platformalari va elektron investitsiya instrumentlari rivojlanayotgan bo'lsa-da, ularning qamrovi rivojlangan davlatlar hamda ayrim qo'shni mamlakatlarga nisbatan pastligicha qolmoqda.

1-jadval. Moliyaviy raqamlashuv ko'rsatkichlari: qiyosiy tahlil (2023)

| Ko'rsatkich | O'zbekiston (2023) | Qozog'iston | Turkiya | Singapur |
|-----------------------------------|--------------------|-------------|---------|----------|
| Internet-banking qamrovi (%) | 41 | 74 | 82 | 97 |
| Raqamli to'lovlar ulushi (%) | 38 | 68 | 79 | 93 |
| Fintech kompaniyalar soni | 67 | 300+ | 500+ | 1 500+ |
| Fond bozori kapitaliz. / YaIM (%) | 6,2 | 21,4 | 31,7 | 148,3 |
| Elektron savdo platformalari | 3 | 12 | 28 | 50+ |

Manba: World Bank Global Findex (2023), O'zbekiston Markaziy banki hisobotlari, Bloomberg asosida muallif tomonidan tuzilgan.

Jadval tahlillari shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda internet-banking xizmatlari qamrovi 41 foizni tashkil etib, bu ko'rsatkich Singapurdagi 97 foizlik darajadan ancha pastdir. Shuningdek, fond bozori kapitallashuvining YaIMga nisbati 6,2 foiz bo'lib, mintaqadagi eng past ko'rsatkichlardan biri hisoblanadi. Bunga moliyaviy savodxonlik darajasining pastligi, raqamli to'lov infratuzilmasining yetarli

rivojlanmaganligi hamda ayrim me'yoriy cheklovlar asosiy sabab sifatida qaraladi.[14]

Shu bilan birga, ijobiy o'zgarishlar ham kuzatilmoqda. Xususan, 2021–2023 yillarda raqamli to'lovlar hajmi 3,4 barobarga oshib, 312 trillion so'mga yetdi. Markaziy bank tomonidan ishlab chiqilgan "Open Banking" konsepsiyasi esa moliya bozori raqamli transformatsiyasini jadallashtirishda muhim institutsional asos bo'lib xizmat qilmoqda.[3]

2. Yashil moliya va ESG investitsiyalari: imkoniyatlar va muammolar

Yashil moliya ekologik barqarorlikni ta'minlash va "yashil iqtisodiyot"ni rivojlantirishga yo'naltirilgan moliyaviy

instrumentlar tizimidir. So'nggi yillarda ushbu yo'nalish jahon moliya bozorining eng tez rivojlanayotgan segmentlaridan biriga aylandi. Climate Bonds Initiative ma'lumotlariga ko'ra, 2023 yilda global yashil va barqaror moliya bozori hajmi 4,2 trillion AQSH dollaridan oshgan.[8]

2-jadval. Yashil moliya instrumentlari: global holat va O'zbekiston konteksti (2023)

| Instrument | Tur | Global hajm (2023) | O'zbekiston holati |
|----------------------------|--------------------|--------------------------------|---------------------------------|
| Yashil obligatsiyalar | Bozor instrumenti | \$858 mlrd (global) | Dastlabki chiqarishlar bosqichi |
| ESG fondlari | Investitsiya fondi | \$2,7 trln AUM (global) | Qonunchilik asosi yo'q |
| Barqaror kredit liniyalari | Bank mahsuloti | \$1,1 trln (2022) | Pilot loyihalar (ADB) |
| Uglerod kreditlari | Bozor mexanizmi | \$2 mlrd (dobrovol bozor) | Ishlab chiqilmoqda |
| Yashil IPO | Kapital bozori | \$12 mlrd/yil (rivojl. mamll.) | Potensial maqsad |

Manba: Climate Bonds Initiative (2023), Bloomberg NEF, ADB Annual Report 2023 asosida muallif tomonidan tuzilgan.

O'zbekiston uchun yashil obligatsiyalar bozorini rivojlantirish strategik ahamiyatga ega. Mamlakatning 2019 yilda xalqaro moliya bozorida ilk eurobondlarni joylashtirgani kapital bozorini rivojlantirishdagi muhim bosqich bo'ldi.[4] Endilikda yashil obligatsiyalar emissiyasini yo'lga qo'yish ekologik loyihalarni moliyalashtirish imkoniyatlarini kengaytiradi. Bu borada Qozog'istonning 2022 yilda 500 mln dollarlik yashil sukuk chiqarish tajribasi muhim amaliy misol hisoblanadi.[2]

Bugungi kunda xalqaro investorlar investitsiya qarorlarini tobora ko'proq ESG tamoyillari asosida qabul qilmoqda. Shu sababli ESG standartlarini joriy etish O'zbekistonning global kapital bozorlariga integratsiyalashuvi va xorijiy

investitsiyalarni jalb etishi uchun muhim omil hisoblanadi.[9] "2030 yilgacha yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi" doirasida mamlakatda yirik ekologik loyihalarni moliyalashtirish rejalashtirilgan bo'lib, buning uchun yashil moliya taksonomiyasi va sertifikatlash tizimini shakllantirish zarur.[3]

3. Fintech va blockchain texnologiyalarining ahamiyati
Fintech va blockchain texnologiyalari moliya bozori infratuzilmasini modernizatsiya qilishda muhim rol o'ynamoqda. Blockchain asosidagi tizimlar qimmatli qog'ozlar bozorida hisob-kitob jarayonlarini tezlashtirib, tranzaksiya xarajatlari va risklarni kamaytirish imkonini beradi.[11]

Sun'iy intellekt va Big Data texnologiyalari esa moliyaviy nazorat samaradorligini oshirmoqda. Xususan, AI asosidagi nazorat tizimlari moliyaviy firibgarlik va noqonuniy operatsiyalarni aniqlashda an'anaviy usullarga nisbatan yuqori samaradorlikka ega.[12] Shu munosabat bilan O'zbekiston Markaziy banki tomonidan RegTech va SupTech texnologiyalarini joriy etish bo'yicha dastlabki islohotlar amalga oshirilmoqda.

Markaziy bank raqamli valyutasi (CBDC) konsepsiyasi ham O'zbekiston uchun istiqbolli yo'nalishlardan biri hisoblanadi. CBDC moliyaviy inklyuziyani oshirish, xalqaro pul o'tkazmalari xarajatlarini kamaytirish va moliyaviy tizim

shaffofligini kuchaytirishga xizmat qilishi mumkin.[12]

4. Strategik tavsiyalar

Tadqiqot natijalari asosida O'zbekiston moliya bozorini rivojlantirish uchun quyidagi ustuvor yo'nalishlar taklif etildi:

- raqamli moliyaviy infratuzilmani modernizatsiya qilish;
- yashil obligatsiyalar bozorini shakllantirish;
- ESG standartlarini milliy amaliyotga joriy etish;
- fintech va blockchain texnologiyalarini keng qo'llash;
- xalqaro investorlar uchun institutsional muhitni yaxshilash.

3-jadval. O'zbekiston moliya bozorini rivojlantirish bo'yicha strategik tavsiyalar (2024-2030)

| № | Strategik yo'nalish | Amalga oshirish mexanizmi | Kutilayotgan samara |
|---|--|--|--|
| 1 | Moliya bozori raqamli infratuzilmasini modernizatsiya qilish | Yagona moliyaviy platform, open banking API standartlari, DLT registri joriy etish | Tranzaksiya xarajatlari 35-45% qisqarishi |
| 2 | Yashil obligatsiyalar bozorini tashkil etish | Yashil bond taksonomiyas, sertifikatsiya tizimi, soliq imtiyozlari | Iqlim investitsiyalari \$500 mln+ (2030 gacha) |
| 3 | Fintech ekotizimini rivojlantirish | Regulatory sandbox, VC mablag'lari, fintech uchun litsenziyalash rejimi | Fintech kompaniyalar soni 3-4 barobarga oshishi |
| 4 | Kapital bozori chuqurligini oshirish | IPO rag'batlantirish, institutsional investorlar bazasi, repo bozori | Kapitaliz./YaIM nisbati 20-25% ga yetkazish |
| 5 | Moliyaviy savodxonlik va raqamli kompetensiyalar | Milliy savodxonlik dasturi, maktab va oliy ta'limga integratsiya | Raqamli xizmatlar qamrovi 70%+ ga o'sishi (2030) |

Manba: Muallif tomonidan tadqiqot natijalari va xalqaro tajriba asosida ishlab chiqilgan.

Birinchi strategik yo'nalish sifatida moliyaviy infratuzilmani modernizatsiya qilish taklif etiladi. Ushbu yo'nalishda Open Banking API standartlari asosida banklar, fintech kompaniyalari, fond birjalari va nazorat organlari o'rtasida integratsiyalashgan ma'lumot almashuvini ta'minlaydigan Yagona Moliyaviy Platformani yaratish maqsadga muvofiqdir. Shuningdek, DLT (taqsimlangan registr texnologiyasi) asosida qimmatli qog'ozlar hisob-kitob tizimini joriy etish bozor samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.[6]

Ikkinchi strategik yo'nalish yashil obligatsiyalar bozorini shakllantirish bilan bog'liq. Buning uchun, avvalo, milliy yashil moliya taksonomiyasini ishlab chiqish zarur. Ushbu jarayonda Yevropa Ittifoqining "EU Taxonomy Regulation", ASEAN Green Bond Standards hamda Xitoyning yashil moliya katalogi tajribasidan foydalanish muhim ahamiyatga ega.[7]

Uchinchi yo'nalish fintech ekotizimini rivojlantirishga qaratilgan. Xususan, "Regulatory Sandbox" mexanizmini joriy etish innovatsion moliyaviy xizmatlarni xavfsiz sinovdan o'tkazish imkonini beradi. Singapur va Buyuk Britaniya tajribasi bunday tizim fintech kompaniyalari sonini qisqa muddatda sezilarli oshirishini ko'rsatmoqda.[5]

XULOSA VA TAKLIFLAR

Amalga oshirilgan tadqiqot natijalari O'zbekiston moliya bozori raqamli va yashil transformatsiya jarayonida katta imkoniyatlarga ega ekanligini, shu bilan birga ayrim institutsional va texnologik muammolar mavjudligini ko'rsatdi. Tadqiqot davomida moliya bozori rivojlanishining zamonaviy tendensiyalari, xalqaro tajriba hamda O'zbekiston amaliyoti kompleks tahlil qilindi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, O'zbekiston moliya bozorining raqamli

rivojlanish darajasi hali nisbatan past bo'lib, fond bozori kapitallashuvining YaIMga nisbati 6,2 foizni, internet-banking qamrovi esa 41 foizni tashkil etmoqda. Shu bilan birga, raqamli to'lovlar hajmining keskin o'sishi va fintech xizmatlarining rivojlanishi bozorning transformatsiya salohiyati yuqori ekanligini ko'rsatadi.

Tadqiqotda yashil moliya instrumentlari va ESG tamoyillarini joriy etish O'zbekiston uchun strategik ahamiyatga ega ekanligi asoslandi. Xususan, yashil obligatsiyalar bozori, ESG hisobot standartlari va milliy yashil moliya taksonomiyasini shakllantirish orqali xalqaro investitsiyalar oqimini kengaytirish mumkinligi aniqlandi.

Shuningdek, ishlab chiqilgan "Moliyaviy Transformatsiya Indeksi" (MTI) moliya bozori rivojlanish darajasini baholash va davlat siyosati samaradorligini monitoring qilish uchun amaliy instrument sifatida taklif etildi.

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

- Open Banking va raqamli moliyaviy platformalarni keng joriy etish;
- milliy yashil obligatsiyalar bozorini shakllantirish;
- ESG standartlari va sertifikatlash tizimini ishlab chiqish;
- fintech startaplarni qo'llab-quvvatlash uchun "Regulatory Sandbox" mexanizmini kengaytirish;
- blockchain va sun'iy intellekt texnologiyalarini moliyaviy nazorat tizimiga integratsiya qilish;
- aholining moliyaviy savodxonligini oshirishga qaratilgan maxsus dasturlarni amalga oshirish.

Umuman olganda, raqamli va yashil transformatsiyani uyg'un ravishda amalga oshirish O'zbekiston moliya bozorining raqobatbardoshligini oshirish, investitsion muhitni yaxshilash hamda mamlakatning



xalqaro moliyaviy tizimga integratsiyasini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Kelgusidagi tadqiqotlarda markaziy bank raqamli valyutasi (CBDC), yashil moliya instrumentlarining hududiy

iqtisodiyotga ta'siri hamda fintech texnologiyalarining moliyaviy inklyuziyadagi rolini chuqur o'rganish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

Mahalliy adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston — 2030" strategiyasi to'g'risidagi PF-60-son Farmoni. — Toshkent, 2022 yil 28 yanvar.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Kapital bozorini rivojlantirish konsepsiyasi to'g'risida"gi PQ-4996-son Qarori. — Toshkent, 2021 yil 1 mart.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2030 yilgacha bo'lgan davrda O'zbekiston Respublikasining yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi to'g'risida"gi PQ-4477-son Qarori. — Toshkent, 2019.
4. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Yillik hisobot 2022. — Toshkent, 2023. — 184 b.
5. Alimov R.X., Xasanov B.M. O'zbekiston kapital bozori islohotlari: zamonaviy holat va rivojlanish istiqbollari // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. — 2023. — №2. — B. 78–94.
6. Nazarov S.A., Yusupova K.F. Fintech texnologiyalari va moliyaviy inklyuziya: O'rta Osiyo tajribasi. — Toshkent: Moliya, 2022. — 256 b.
7. Akhmedov G.R., Toshmatov H.N. ESG standartlari va korporativ moliyaviy samaradorlik: O'rta Osiyo empirik tahlili // Moliya va bank ishi. — 2022. — №4. — B. 45–62.

Xorijiy adabiyotlar

8. King B. Bank 3.0: Why Banking Is No Longer Somewhere You Go But Something You Do. — Singapore: Marshall Cavendish, 2013. — 356 p.
9. Skinner C. Digital Bank: Strategies to Launch or Become a Digital Bank. — Singapore: Marshall Cavendish, 2014. — 278 p.
10. Eccles R.G., Ioannou I., Serafeim G. The Impact of Corporate Sustainability on Organizational Processes and Performance // Management Science. — 2014. — Vol. 60(11). — P. 2835–2857.
11. Tapscott D., Tapscott A. Blockchain Revolution: How the Technology Behind Bitcoin Is Changing Money, Business, and the World. — New York: Portfolio/Penguin, 2016. — 368 p.
12. OECD. Mobilising Green Finance: Road Map for the Financial System. — Paris: OECD Publishing, 2017. — 108 p.
13. IMF. Global Financial Stability Report: Financial Innovation for Sustainable Growth. — Washington D.C., 2023. — 162 p.
14. Climate Bonds Initiative. Sustainable Debt Global State of the Market 2023. — London, 2023. — 78 p.
15. World Bank. Global Financial Development Report 2022/2023: Finance for an Equitable Recovery. — Washington D.C., 2023. — 214 p.



16. McKinsey Global Institute. The Rise of Digital Finance in Emerging Markets. — New York, 2022. — 94 p.
 17. Deloitte Insights. ESG in Capital Markets: How Investors Are Integrating Sustainability. — London, 2022. — 56 p.
 18. BIS (Bank for International Settlements). Annual Economic Report 2023: Finance and Technology. — Basel, 2023. — 122 p.
 19. ADB (Asian Development Bank). Green Finance Strategies for Asia and the Pacific. — Manila, 2023. — 88 p.
 20. Basel Committee on Banking Supervision. Report on Supervisory and Regulatory Approaches to Climate-related Risks. — Basel, 2022. — 64 p.
- Internet manbalari
21. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy sayti: <https://cbu.uz> (murojaat sanasi: 25.03.2024).
 22. O‘zbekiston Respublikasi Kapital bozorini rivojlantirish agentligi: <https://www.argos.uz> (murojaat sanasi: 20.03.2024).
 23. Climate Bonds Initiative. Green Bond Database: <https://www.climatebonds.net> (murojaat sanasi: 15.03.2024).
 24. World Bank. Global Findex Database 2023: <https://www.worldbank.org/en/publication/globalfindex> (murojaat sanasi: 10.03.2024).
 25. IMF. Financial Access Survey 2023: <https://data.imf.org> (murojaat sanasi: 05.03.2024).